

<http://doi.org/10.22133/TLJ.2024.427422.1132>

Identifying the Implementation Barriers of Sustainable Tourism Development Policies in Iran

Mohanna Nikbin

Assistant Professor, Department of Tourism and Hospitality management, faculty of management, west Tehran branch, Islamic Azad University, Tehran. Iran.
Sustainable Tourism Development Department, Creative Economy Research Center, West Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

Article Info

Abstract

Original Article

Received:
08-12-2023

Accepted:
06-03-2024

Keywords:
Sustainable Development
Tourism
Barriers
Content Analysis
MaxQDA
Iran

The environmental and social effects of the tourism industry have been at the forefront of global issues. Therefore, there is a strong need to ensure the implementation of sustainable practices in the tourism industry, because the destruction of the environment and its social consequences have left destructive effects on tourism destinations. Despite the broad dimensions of these effects, sustainability considerations have been largely conceptual to date and have not translated into widespread industry practice. The purpose of this research is to examine the areas of non-implementation of sustainable development of tourism in Iran, despite the fact that it has been raised in more than two decades. using the interpretive paradigm, qualitative approach and content analysis strategy, the qualitative data collected from in-depth interviews were analyzed with MaxQDA software. The research data was collected from semi-structured interviews with 14 stakeholders of this industry in various government, private and academic sectors familiar with the procedures of sustainable development of tourism in a targeted and snowball method. Findings research data indicates the identification of obstacles to the implementation of sustainable development of tourism in Iran in the form of three main categories. These three categories include government obstacles, socio-cultural obstacles and also obstacles in the supply sector, which were identified and categorized from the 22 primary codes emerging from the text of the conducted interviews. The results were presented in the form of a table and a MaxQDA tree diagram.

***Corresponding author**
e-mail: Nikbin.m@wtiau.ac.ir

How to Cite:
Nikbin, M. (2024). Identifying the Implementation Barriers of Sustainable Tourism Development Policies in Iran. *Tourism and Leisure Time Journal*, 9(17), 1-19.

Published by University of Science and Culture <https://www.usc.ac.ir>
Online ISSN: 2783-3828

1. Introduction

The need to plan for tourism in a more sustainable way is evident through the developments that have taken place around the world since the United Nations conference in Rio de Janeiro in 1992. In this conference, tourism was identified as one of the five main industries needed to achieve the Sustainable Development Goals (Theobald 1998; Budeanu 1999; Pryce 2001). In 1995, the World Tourism Organization, the World Travel and Tourism Council and the Earth Council published Agenda 21 for the travel and tourism industry. The purpose of this document was to create systems and procedures to include sustainable development considerations in the decision-making process of tourism companies. In this guideline, the importance of partnership between the government and the industry is emphasized and it shows the benefits of sustaining the entire industry, not just the special sector of ecotourism (Pryce 2001).

Paris (2001); He believes that despite the international recognition that the tourism industry needs to move towards sustainability, most of the actions taken until now have been mainly conceptual and have not been translated into widespread industry practice. It is therefore important to understand why the movement towards sustainability in the tourism industry has been relatively limited in order to determine how the industry can be encouraged to introduce more sustainable practices (Diamantis 1999; Bramwell and Alletorp 2001; Pryce 2001; Dodds 2005). In order to determine how the tourism industry can move towards sustainability, it is necessary to examine the obstacles that hinder sustainable tourism. Finally, the goal can be to develop strategies to reduce these obstacles and advance the industry. In order to contribute to this knowledge, a study was conducted by examining the obstacles to the realization of sustainable tourism development policies in Iran. This study investigated a paradox in tourism sustainability. Because positive attitudes about sustainability were evident from most of the stakeholders. However, sustainability initiatives were not yet implemented.

2. Literature Review

Sustainable tourism is an approach compatible with the environment and the culture of societies for travel, which is increasingly being accepted by destinations. (Chambers, 2022) One of its main benefits is helping to preserve and protect the environment. (Bridgewater & Rotherham, 2019) This helps maintain the well-being of local communities, creates economic opportunities and jobs, and ensures the long-term viability of the tourism industry. A study by the United Nations Environment Program (UNEP) found that sustainable tourism practices, such as reducing energy and water consumption and promoting environmentally friendly transportation options, can reduce greenhouse gas emissions. greenhouse and help limit the loss of biodiversity (Sharpley, 2021). In addition, sustainable tourism can preserve cultural heritage sites and traditional practices and bring significant economic benefits to local communities. In addition, a study by the World Tourism Organization (WTO) shows that sustainable tourism is a catalyst for creating jobs, increasing income and promoting the development of small and medium-sized enterprises (Geoffrey Deladem, 2021).

Finally, accessing the status quo provides an opportunity to contribute to a deeper understanding of this important and rapidly evolving field and to provide recommendations for moving forward toward a more sustainable future for tourism. Sustainable tourism has become an emerging and controversial topic in recent years, as the negative effects of traditional tourism on the environment and local communities become more apparent (Novy & Colomb, 2021). Sustainable tourism aims to minimize these negative impacts while maximizing positive economic, social and cultural benefits for local communities (Sharpley, 2020). The concept of sustainable tourism has been widely discussed, but its implementation in practice is not so simple (Guo et al., 2019). The biggest challenge for implementing sustainable tourism is balancing the often conflicting interests of different stakeholders (Szromek et al., 2021).

3. Methodology

This research was carried out with the aim of identifying the obstacles to the realization of sustainable development in Iran's tourism industry in order to contribute to the comprehensive development of the country in the tourism industry. In order to achieve the purpose of the research, qualitative data collected from in-depth interviews were analyzed using the MaxQD software using interpretative paradigm, qualitative approach and content analysis

strategy. Therefore, an in-depth study on the obstacles to the realization of sustainability guidelines in Iran's tourism was carried out, taking into account the gaps in previous researches using a qualitative method.

The samples of this research are based on stratified sampling from different groups: 1) Government experts who are involved in tourism development projects with a sustainable approach. 2) The private sector that seeks to apply sustainable practices in their businesses. 3) University experts who research sustainable tourism development policies. The reason for using this method for sample selection is to use the perspective of different sectors in the tourism industry to identify obstacles comprehensively. Therefore, the interviewees of this research are classified from different sectors of the tourism industry, who are aware of the obstacles to realizing sustainability in the tourism structure of Iran. The sampling method is targeted and snowball.

4. Results

According to the investigations carried out based on the data obtained from in-depth interviews with experts in this field and their analysis using the content analysis technique and MaxQD software, finally 3 main categories were identified. 1) First category: government 2) Second category: socio-cultural factors. 3) The third category: supply.

5. Conclusion

This research was carried out in order to determine the main obstacles to realizing the sustainable development of tourism in Iran from the perspective of three major groups of stakeholders of this industry, including the public sector, private sector and academics who are involved in its processes. Due to the nature of the subject and its exploratory nature, a qualitative approach and content analysis strategy were used to achieve the research objectives, therefore, the number of 14 experts in different groups was defined in a purposeful and snowball way based on predetermined indicators in this study. They participated. Electronic library and document studies showed that there is an important research gap in this field, despite the fact that two decades have passed since this concept was introduced, in Iran's tourism industry. The results of this research, based on the frequency of the primary identified codes shown in the tree diagram of the Max map of this research, determined that the main obstacles of the tourism industry are related to the category of supply sector obstacles, followed by government and socio-cultural sector obstacles with the highest frequency. They had the primary codes (Figure 1). In general, 22 primary codes were obtained from the primary data obtained from in-depth and semi-structured interviews, of which 10 primary codes were in the category of supply barriers related to private sector businesses, and 7 primary codes centered around the category of government barriers. and finally defined 5 primary codes of socio-cultural barriers to the sustainable development of Iran's tourism industry. Among the three identified categories including; Supply, governmental and socio-cultural obstacles as the results of this research in order to align with the results of other similar researches that were mentioned in the research background. In this way, it can be concluded that the category of government obstacles in this research is in line with the results of the research of Reed, Schwab, Mehrabi et al. Also, the category of socio-cultural barriers that was identified is similar to the results of Sidi et al., Lunet et al., and Mehrabi et al. The supply sector, which mainly refers to the obstacles in tourism businesses, is to a large extent one of the innovative aspects of this research and was not specifically mentioned in other researches.

گردشگری و اوقات فراغت

<http://doi.org/10.22133/TLJ.2024.427422.1132>

شناسایی موانع تحقق سیاست‌های توسعه پایدار گردشگری در ایران

مهنا نیک بین ID

استادیار گروه مدیریت گردشگری و هتلداری، واحد تهران غرب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
گروه توسعه پایدار گردشگری، مرکز تحقیقات اقتصاد خلاق، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران غرب، تهران، ایران.

اطلاعات مقاله	چکیده
مقاله پژوهشی	طی دهه‌های اخیر، تأثیرات زیست‌محیطی و اجتماعی صنعت گردشگری در خط مقدم مسائل جهانی قرار گرفته است؛ بنابراین به اطمینان از اجرای شیوه‌های پایدار در صنعت گردشگری نیاز شدیدی وجود دارد؛ چراکه تخریب محیط‌زیست و پیامدهای اجتماعی آن بر مقصدهای گردشگری تأثیرات مخربی برجای گذاشته است. با وجود ابعاد گسترده این تأثیرات، ملاحظات پایداری عمدتاً تا امروز مفهومی بوده و به عملکرد گسترده صنعت تبدیل نشده است. هدف از انجام این پژوهش، بررسی زمینه‌های تحقق نیافتن توسعه پایدار گردشگری در ایران، با وجود مطرح شدن آن در بیش از دو دهه اخیر است. برای رسیدن به اهداف تحقیق، با استفاده از پارادایم تفسیری، رویکرد کیفی و راهبرد تحلیل محتوا، داده‌های کیفی گردآوری شده از مصاحبه‌های عمیق با نرم‌افزار مکس کیودی‌ای تجزیه و تحلیل شد. داده‌های تحقیق از مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با چهارده نفر از ذی‌نفعان این صنعت در بخش‌های مختلف دولتی، خصوصی و دانشگاهی آشنا به رویه‌های توسعه پایداری گردشگری به روش هدفمند و گلوله برفی گردآوری شد. تجزیه و تحلیل داده‌های کیفی تحقیق حاکی از شناسایی موانع تحقق توسعه پایدار گردشگری در ایران در قالب سه مقوله اصلی است. این سه مقوله شامل موانع دولتی، موانع اجتماعی - فرهنگی و همچنین موانع در بخش عرضه است که از ۲۲ کد اولیه برآمده از متن مصاحبه‌های انجام شده، شناسایی و دسته‌بندی شدند. نتایج در قالب جدول و نمودار درختی مکس کیودی‌ای ارائه شد. روایی و پایایی نتایج پژوهش با شاخص‌های کرسول و محاسبه کاپای کوهن (۰/۷۵۹) مورد سنجش قرار گرفت.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۹/۱۷	
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۲/۱۶	
واژگان کلیدی: توسعه پایدار گردشگری موانع تحلیل محتوا ایران	
*نویسنده مسئول رایانامه: Nikbin.m@wtiau.ac.ir	
نحوه استناددهی: نیک‌بین، مهنا (۱۴۰۳). شناسایی موانع تحقق سیاست‌های توسعه پایدار گردشگری در ایران. گردشگری و اوقات فراغت، ۹(۱۷)، ۱-۱۹.	
ناشر: دانشگاه علم و فرهنگ https://www.usc.ac.ir	
شاپای الکترونیکی: ۲۷۸۳-۳۸۲۸	

گردشگری یک صنعت مهم بین‌المللی با تأثیر گسترده زیست‌محیطی است. براساس گزارش سازمان جهانی گردشگری (۲۰۲۱)، گردشگری سومین مقوله صادراتی جهان پس از سوخت و مواد شیمیایی و بالاتر از محصولات خودرو و مواد غذایی است. مجموع درآمدهای گردشگری بین‌المللی در سال ۲۰۱۹، معادل ۱/۴۸۱ میلیارد دلار است (WTO, 2021). قبل از همه‌گیری پاندمیک، سفر و گردشگری یکی از بزرگ‌ترین بخش‌های جهان بود که از هر چهار شغل جدید ایجادشده در جهان، ۳/۱۰ درصد از کل مشاغل (۳۳۳ میلیون) را به خود اختصاص می‌داد و ۳/۱۰ درصد از تولید ناخالص داخلی جهانی (۹/۶ تریلیون دلار) را شامل می‌شد. اما با وقوع کووید ۱۹، اهمیت فوق‌العاده و سهم مثبت سفر و گردشگری برجسته شد؛ به‌طوری‌که در سال ۲۰۲۰، ۶۲ میلیون شغل از بین رفت و فقط ۲۷۱ میلیون شغل در سراسر این بخش در سراسر جهان باقی ماند (WTTC, 2022)؛ بنابراین با توجه به اهمیت این صنعت، به‌لحاظ شاخص‌های اقتصادی و این‌که تخریب محیط‌زیست بیشتر مقاصد گردشگری را تحت تأثیر قرار داده است، نیاز به اجرای شیوه‌های پایدارتر در خط مقدم مسائل جهانی از جمله صنعت گردشگری قرار گرفته است (Hunter, 2002; Mastny, 2002; Dodds, 2003).

نیاز به برنامه‌ریزی برای گردشگری به شیوه‌ای پایدارتر از طریق تحولاتی که از زمان کنفرانس سازمان ملل متحد در ریودوژانیرو در سال ۱۹۹۲ در سراسر جهان رخ داده، مشهود است. در این کنفرانس، گردشگری یکی از پنج صنعت اصلی مورد نیاز برای دستیابی به اهداف توسعه پایدار است (Theobald, 1998; Budeanu, 1999; Pryce, 2001). در سال ۱۹۹۵، سازمان جهانی گردشگری، شورای جهانی سفر و گردشگری و شورای زمین دستور کار ۲۱ را برای صنعت سفر و گردشگری منتشر کردند. هدف این سند ایجاد سیستم‌ها و رویه‌هایی برای گنجاندن ملاحظات توسعه پایدار در فرآیند تصمیم‌گیری شرکت‌های گردشگری بود. در این دستورالعمل بر اهمیت مشارکت بین دولت و صنعت تأکید شده و مزایای پایدار کردن کل صنعت، نه فقط بخش ویژه اکوتوریسم را نشان می‌دهد (Pryce 2001).

پریس (2001) معتقد است با وجود شناخت بین‌المللی مبنی بر این‌که صنعت گردشگری نیاز به حرکت به سمت پایداری دارد، اقدامات انجام‌شده تا به امروز عمدتاً مفهومی بوده و به عملکرد گسترده صنعت تبدیل نشده است؛ بنابراین مهم است درک کنیم چرا حرکت به سمت پایداری در صنعت گردشگری نسبتاً محدود بوده است تا مشخص شود چگونه می‌توان این صنعت را برای معرفی شیوه‌های پایدارتر تشویق کرد (Diamantis 1999; Bramwell & Alletorp, 2001; Pryce, 2001; Dodds 2005).

به‌منظور تعیین این‌که چگونه صنعت گردشگری می‌تواند به سمت پایداری حرکت کند، لازم است موانعی را که مانع گردشگری پایدار می‌شوند، بررسی کنیم. در نهایت هدف می‌تواند توسعه استراتژی‌هایی برای کاهش این موانع و پیشبرد صنعت باشد. به‌منظور کمک به این دانش، مطالعه‌ای با بررسی موانع تحقق سیاست‌های توسعه پایدار گردشگری در ایران انجام شد. این مطالعه یک پارادوکس موجود در پایداری گردشگری را بررسی کرد؛ چراکه نگرش‌های مثبت درباره پایداری از سوی اکثر ذی‌نفعان مشهود بود. با این حال، ابتکارات پایداری هنوز اجرا نمی‌شد.

مبانی نظری

گردشگری پایدار رویکردی سازگار با محیط‌زیست و فرهنگ جوامع برای سفر است که به‌طور فزاینده‌ای در حال پذیرش از سوی مقصدهاست (Chambers, 2022). یکی از مزایای اصلی آن کمک به حفظ و حفاظت از محیط‌زیست و میراث فرهنگی است (Bridgewater & Rotherham, 2019). این امر به حفظ رفاه جوامع محلی کمک می‌کند، فرصت‌های اقتصادی و شغل ایجاد می‌کند و دوام طولانی مدت صنعت گردشگری را تضمین می‌کند. براساس مطالعه‌ای که برنامه محیط‌زیست سازمان ملل متحد (UNEP) انجام داد شیوه‌های گردشگری پایدار، مانند کاهش مصرف انرژی و آب و ترویج گزینه‌های حمل‌ونقل سازگار با محیط‌زیست به کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای و محدودکردن از دست دادن تنوع زیستی کمک کند (Sharpley, 2021). علاوه‌براین، گردشگری پایدار مکان‌های میراث فرهنگی و شیوه‌های سنتی را حفظ

می‌کند و مزایای اقتصادی درخور توجهی را برای جوامع محلی به ارمغان می‌آورد. علاوه بر این، مطالعه سازمان جهانی گردشگری (WTO) نشان می‌دهد که گردشگری پایدار کاتالیزوری برای ایجاد شغل، افزایش درآمد و ارتقای توسعه شرکت‌های کوچک و متوسط می‌باشد (Geoffrey et al., 2021).

در نهایت دسترسی به وضعیت موجود فرصتی برای کمک به درک عمیق‌تر از این زمینه مهم و به سرعت در حال تحول و ارائه توصیه‌هایی به منظور حرکت روبه‌جلو به سوی آینده‌ای پایدارتر برای گردشگری فراهم می‌کند. گردشگری پایدار در سال‌های اخیر، به موضوعی نوظهور و بحث‌برانگیز تبدیل شده است؛ زیرا تأثیرات منفی گردشگری سنتی در محیط‌زیست و جوامع محلی آشکارتر می‌شود (Novy & Colomb, 2021). هدف گردشگری پایدار به حداقل رساندن این اثرات منفی در عین به حداکثر رساندن منافع مثبت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی برای جوامع محلی است (Sharpley, 2020). مفهوم گردشگری پایدار به طور گسترده بررسی شده است؛ اما اجرای آن در عمل به این سادگی نیست (Guo et al., 2019). بزرگ‌ترین چالش برای پیاده‌سازی گردشگری پایدار، ایجاد توازن بین منافع اغلب متضاد سهامداران مختلف است (Szromek et al., 2021).

کشور ایران جزو منطقه گردشگری جنوب آسیا در تقسیم‌بندی‌های سازمان جهانی گردشگری است (WTO, 1976). این کشور با وجود جاذبه‌های متنوع تاریخی - فرهنگی و طبیعی از جمله ۲۶ مورد آثار ثبت شده در فهرست میراث جهانی، ۱۳ ذخیره‌گاه زیست‌کره که از نظر ظرفیت‌های تاریخی و طبیعی اهمیت بسزایی دارند (UNESCO, Feb 2023). از سهم مناسبی در جذب گردشگر بین‌المللی و درآمدزایی این صنعت برخوردار نبوده؛ به طوریکه طبق گزارش سالیانه آمارهای گردشگری ۲۰۲۲ سازمان جهانی گردشگری برای سال‌های ۲۰۲۰-۲۰۱۶؛ ورود گردشگر بین‌المللی به ایران برای سال ۲۰۱۹ تعداد ۹ میلیون و ۱۰۷ هزار نفر گزارش شده است که با وقوع پاندمیک، این تعداد در سال ۲۰۲۰ به ۱ میلیون و ۵۵۰ هزار نفر کاهش یافته است (WTO, 2022). شکنندگی محیط‌زیست و منابع طبیعی کشور با چالش‌های بسیار جدی از جمله آلودگی سفره‌های آب زیرزمینی، آلودگی روان‌آب‌ها، سواحل، هوا، فرسایش خاک و جنگل‌زدایی و سایر بحران‌های طبیعی مواجه است (زاهدی، ۱۴۰۱). بنابراین توجه بیش از پیش به پایداری در فرایند توسعه صنایع از جمله گردشگری را می‌طلبد؛ چرا که توسعه یک‌جانبه اقتصادی این صنعت می‌تواند تأثیرات زیان‌بار و جبران‌ناپذیری را به بار آورد.

مرور پیشینه پژوهش

به منظور درک عواملی که مانع اجرای گردشگری پایدار در ایران می‌شوند، لازم است در قالب بررسی پیشینه پژوهش، موانع عمومی برای پایداری کسب‌وکارها و گردشگری پایدار شناسایی شوند. مروری بر ادبیات این حوزه نشان می‌دهد با وجود اهمیت پایداری در صنعت گردشگری، تعداد بسیار محدودی از مطالعات وجود دارد که موانع پایداری را به‌ویژه در زمینه گردشگری بررسی می‌کند که در ادامه آن‌ها را در مطالعات داخلی و خارجی بررسی می‌کنیم.

موسایی و همکاران (۱۳۹۱) جامعه‌شناختی توسعه پایداری گردشگری در ایران و موانع، چالش‌ها و راهکارهای موجود در این خصوص را بررسی کرده‌اند. نتایج این تحقیق حاکی از فاصله زیاد ایران در دستیابی به گردشگری پایدار است. موانع توسعه همه‌جانبه در ایران، در قالب موانع و نارسایی‌های اقتصادی، حمایت‌نکردن از سرمایه‌گذاران، سیاست نامناسب اقتصادی، افزایش نرخ مالیات، نبود حمایت کافی از بخش خصوصی، فقدان تسهیلات لازم برای بخش خصوصی، موانع اجتماعی و فرهنگی، شامل تأثیرات مخرب گردشگران در جامعه محلی، ناآشنایی با سلايق و علايق گردشگران، مشروط‌کننده‌های فرهنگی و مذهبی، برخورد‌های نامناسب در فرودگاه‌ها در برخی مواقع، موانع مدیریتی و سازمانی در خصوص صنعت مدیریت کلان گردشگری، بی‌توجهی به منابع انسانی در صنعت گردشگری، همچنین موانع شناسایی‌شده دیگری در حوزه آموزشی و تحقیقاتی، موانع فرهنگی و تبلیغاتی و نارسایی امکانات و خدمات رفاهی در این پژوهش محقق شد. در نهایت الگویی برای توسعه پایدار گردشگری در ایران ارائه و انتقادهایی درباره آن مطرح شده است.

سیدی و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهش خود با عنوان «موانع و محدودیت‌های توسعه پایدار گردشگری در شهر ساحلی تنکابن»، با استفاده از مدل تحلیل عاملی ۳۸ متغیر را در قالب چهار بعد توسعه پایدار اعم از اقتصادی، اجتماعی، زیست‌محیطی و کالبدی بررسی کرده‌اند. در نهایت موانع و محدودیت‌ها را در قالب هفت عامل تهدیدات محیطی - کالبدی، تهدیدات فرهنگی، موانع عمومی، موانع اقتصادی - اجتماعی، تهدیدات بهداشتی، چالش‌های اجتماعی - محیطی، تورم اقتصادی - کالبدی دسته‌بندی و ارائه کرده‌اند.

دودوس و باتلر (2010)^۱ در پژوهشی تحت عنوان «موانع اجرایی شدن گردشگری پایدار در مقصدهای گردشگری انبوه» به‌طور متمرکز به بررسی موانع در اجرای موفقیت‌آمیز سیاست‌های گردشگری پایدار در مقصدها پرداخته‌اند. عواملی اعم از موانع اقتصادی، حمایت‌ذی‌نفعان، بروکراسی، یکپارچگی در سیاست‌ها، آگاهی، ابهام در اهداف توسعه، منابع و تمرکز در آرای سیاست‌گذاران است.

در تحقیق دیگری که موانع توسعه پایدار در سیاست‌های گردشگری پایدار اردن را بررسی کرده است رید و اسچواب (2006)^۲ بر نقش دولت، که باید به‌منزله جزئی از مجموعه پیچیده‌ذی‌نفعان گردشگری با جامعه محلی و سایر بخش‌ها همکاری کنند، تأکید کرده‌اند. همچنین به اعتبارات بلندمدت به‌مثابه سیاست‌های تشویقی برای بخش خصوصی اشاره کرده‌اند. علاوه بر توسعه گردشگری جامعه‌محور به بررسی نقش سازمان‌های مردم‌نهاد و سایر سازمان‌هایی مانند بانک جهانی در توسعه این حوزه پرداخته‌اند.

آلتینای^۳ و همکاران (2007) در تحقیقی درباره بررسی موانع توسعه پایدار گردشگری در جامائیکا، به این نتیجه رسیده‌اند که موانع و مشکلاتی در مسیر تحقق این مهم، به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه، وجود دارد. براساس یک مطالعه کیفی، سه دسته مهم مقولات، اعم از محدودیت‌های مالی، بی‌ثباتی اجتماعی و فقدان برنامه‌ریزی هماهنگ و یکپارچه گردشگری در راستای تحقق نیافتن گردشگری پایدار در این کشور وجود دارد. به باور محققان، اگر قرار است پایداری در یک کشور در حال توسعه محقق شود، به مدیریت مالی مؤثر در همه صنایع و تمرکز جدی بر پایداری اجتماعی نیازمندیم.

دودوس (2005) در رساله کارشناسی ارشد خود، با هدف بررسی موانع اجرایی در تحقق توسعه پایدار گردشگری این عوامل را شناسایی کرده است:

۱. پایداری و گردشگری پایدار در بسیاری از مقصدها به‌منزله متعادل‌کننده ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی در عمل اجرا نشده است؛

۲. سیاست‌ها نشان می‌دهد که اجرای خط‌مشی‌های زیست‌محیطی عمدتاً با چالش‌های بسیاری مواجه است؛

۳. موانع عمدتاً در حوزه اقتصادی بیشتر از حوزه‌های اجتماعی و زیست‌محیطی است؛ از جمله کمبود مشارکت همه ذی‌نفعان، کمبود یکپارچگی بخش‌های مختلف و آگاهی آن‌ها از گردشگری پایدار مشهود است؛

۴. درباره این‌که چه کسی باید مسئول فرایند اجرای سیاست‌ها باشد، اجماع روش خاصی بین ذی‌نفعان وجود ندارد؛

۵. راهبردهای خاصی از جمله ادغام سیاست پایداری در چهارچوب‌های سیاسی و اقتصادی بزرگ‌تر مقصد، مشارکت بیشتر ذی‌نفعان و مسئولیت‌پذیری بیشتر آن‌ها، اراده سیاسی و آموزش درباره گردشگری پایدار وجود ندارد.

در نهایت این نتیجه حاصل شد که گردشگری به‌منزله یک بخش اقتصادی قوی و همچنین به‌عنوان ابزار اجتماعی در توسعه اجتماعی جوامع و محیط‌زیست آن‌ها اغلب در سیاست‌گذاری‌ها مغفول مانده است؛ در حالی‌که در تحقق پایداری جوامع نقش کلیدی دارد.

محرابی و همکاران (۱۳۹۱) موانع شناسایی شده در مسیر توسعه گردشگری جمهوری اسلامی ایران را بررسی کرده‌اند. این محققان به این نتیجه رسیده‌اند که عواملی همچون زیربنایی، سیاسی، فرهنگی، دولتی، انسانی، مدیریتی و اقتصادی به‌ترتیب در توسعه نیافتن گردشگری کشور بیشترین تأثیر را دارند.

1. Dodds & Butler
2. Reid & Schwab
3. Altinay

مرصوصی و صباحی (۱۳۹۹) در پژوهش میدانی انجام شده با عنوان «تحلیل نقش موانع انسانی در توسعه گردشگری پایدار شهر کرمان» به این نتیجه رسیده‌اند که در شهر کرمان، تأثیر نقش موانع انسانی برای توسعه گردشگری پایدار نامطلوب بوده و باعث کاهش صنعت گردشگری شده است. همچنین نتایج حاصل از روش دیمتل نشان می‌دهد از بین شاخص‌های تحلیل نقش موانع انسانی در توسعه گردشگری پایدار شهر کرمان، شاخص اقتصادی - مالی با مقدار ۱/۶۹۸ مؤثرترین عامل و شاخص فناوری با مقدار ۲/۶۲۲ - تأثیرپذیرترین عوامل هستند. با استفاده از موانع شناسایی شده در بررسی ادبیات موضوع، موانع مؤثر در اجرای فعالیت‌های گردشگری پایدار در سطح کلان ایران بررسی شد. هدف از این تحقیق این بود که مشخص شود چه موانعی در حرکت به سمت پایداری در مقصد گردشگری ایران تأثیر می‌گذارد و آیا این موانع مشابه موانع شناسایی شده در سایر مقاصد گردشگری است یا خیر؟ یافته‌های این تحقیق موانع مرتبط با اجرای توسعه پایدار در مقصد گردشگری ایران را بیشتر مشخص می‌کند.

روش شناسایی پژوهش

این پژوهش با هدف شناسایی موانع تحقق توسعه پایدار در صنعت گردشگری ایران انجام شده است تا به توسعه همه‌جانبه کشور در صنعت گردشگری کمک کند. به منظور تحقق هدف تحقیق با استفاده از پارادایم تفسیری، رویکرد کیفی و راهبرد تحلیل محتوا، داده‌های کیفی گردآوری شده از مصاحبه‌های عمیق با نرم‌افزار مکس کیودی ای^۱ تجزیه و تحلیل شد؛ بنابراین در خصوص موانع تحقق دستورالعمل‌های پایداری در گردشگری ایران، با توجه به خلأهای موجود در پژوهش‌های قبلی، به روش کیفی مطالعه عمیقی انجام شد. تحلیل محتوا به منزله یک روش نظام‌مند کیفی در این پژوهش استفاده شده است؛ چراکه از فرایند مشخص و تعیین شده‌ای برای تجزیه و تحلیل داده‌ها پیروی می‌کند (Krippendorff, 2018) تا به سنجش معنای درون متن (مصاحبه‌ها) و همچنین به پاسخ سؤال‌های پژوهش حاضر بپردازیم.

نمونه‌های این پژوهش براساس نمونه‌گیری طبقاتی از گروه‌های مختلف عبارت‌اند از: (۱) کارشناسان دولتی که درگیر طرح‌های توسعه گردشگری با رویکرد پایداری هستند؛ (۲) بخش خصوصی که به دنبال استفاده از عملکردهای پایداری در کسب و کارهایشان هستند؛ (۳) خبرنگاران دانشگاهی که درباره سیاست‌های توسعه پایدار گردشگری به منظور شناسایی موانع به صورت همه‌جانبه بهره‌بریم؛ بنابراین مصاحبه‌شوندگان این پژوهش به طور طبقه‌بندی شده از بخش‌های مختلف صنعت گردشگری هستند که از موانع تحقق پایداری در ساختار گردشگری ایران شناخت دارند. روش نمونه‌گیری به صورت هدفمند و گلوله برفی است.

از مشاهدات محقق و مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته همراه با سؤالات باز در این پژوهش به منزله ابزار گردآوری داده‌های اولیه استفاده شده است. مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با راهنمای مصاحبه، که چک‌لیستی از سؤال‌ها و موضوعات مرتبط با پژوهش را پوشش می‌دهد، استفاده شد. پرسش‌ها شامل دو بخش‌اند: (۱) سؤال‌های مرتبط با موانع تحقق توسعه پایدار گردشگری در ایران که به صورت کلی و جزئی همگام با نظرات مصاحبه‌شونده پرسیده شد؛ (۲) سؤال‌های جمعیت‌شناختی مصاحبه‌شوندگان. همه سؤال‌های مصاحبه براساس ادبیات موضوع موجود طراحی و تنظیم شدند (Diamantis 1999; Bramwell & Alletorp, 2001; Pryce, 2001; Dodds, 2005; Dodds & Butler, 2010). همچنین سؤال‌های مصاحبه قبل از شروع مصاحبه‌ها از طریق سه نفر از خبرنگاران بررسی و بازنگری شدند. سؤال‌های مصاحبه شامل موارد زیر بود:

(۱) چه موانعی در مسیر تحقق توسعه پایدار گردشگری ایران وجود دارند؟ (۲) آیا این موانع مرتفع می‌شوند؟ (۳) چه راه‌حل‌های عملیاتی برای تحقق توسعه پایدار گردشگری ایران پیشنهاد می‌دهید؟ همچنین با توجه به روند مصاحبه، سؤال‌های بیشتری مطرح شد؛ مثلاً این که چه

راهکارها و عملکردهای پایداری در حوزه عملیاتی شما (بخش دولتی، خصوصی یا دانشگاهی) به کار گرفته شده است؟ منافع و هزینه‌های به‌کارگیری این عملکردها در حوزه شما چه بوده است؟

مصاحبه با این چهارده مدیر مرتبط با حوزه توسعه گردشگری پایدار، اعم از هتل‌ها و مراکز اقامت، مراکز پذیرایی، حمل‌ونقل، جاذبه‌ها و مقصدهای گردشگری در بخش‌های مختلف دولتی، خصوصی و دانشگاهی از ابتدای اردیبهشت تا اواخر مرداد ۱۴۰۲ انجام شد و هر مصاحبه حدود ۶۰ تا ۱۲۰ دقیقه به طول انجامید. هر مصاحبه در حین انجام، ضبط و یادداشت‌برداری شد و بعد از مصاحبه، فایل ضبط‌شده به صورت کامل در قالب متن و فرمت ورد پیاده‌سازی شد. همچنین متن مصاحبه نیز برای تأیید صحت محتوا برای مصاحبه‌شوندگان ارسال شد (Mabuzā et al., 2014). بعد از نهایی شدن، برای تجزیه و تحلیل در نرم‌افزار مکس کیودی‌ای بارگذاری شد. محقق کدگذاری متن پیاده‌سازی شده را دقیقاً قبل از انجام مصاحبه بعدی انجام می‌داد. این فرایند به اشباع‌پذیری و فرایند تکمیل اطلاعات در مصاحبه‌های متناوب کمک می‌کرد. تمامی مصاحبه‌ها به صورت حضوری و چهره‌به‌چهره انجام می‌شد.

جدول ۱: اطلاعات جمعیت‌شناختی مصاحبه‌شوندگان

کد	جنسیت	حوزه	سابقه شغلی	سابقه همکاری در حوزه پایداری گردشگری
X1	مرد	دولتی	۱۰	۳
X2	مرد	خصوصی	۲۵	۵
X3	مرد	دانشگاهی	۸	۴
X4	مرد	خصوصی	۱۷	۷
X5	زن	دولتی	۱۶	۵
X6	زن	خصوصی	۲۱	۸
X7	مرد	خصوصی	۱۹	۶
X8	مرد	دانشگاهی	۹	۴
X9	زن	خصوصی	۱۸	۱۱
X10	مرد	خصوصی	۱۵	۱۰
X11	زن	دانشگاهی	۷	۵
X12	زن	دانشگاهی	۹	۶
X13	مرد	خصوصی	۱۰	۷
X14	مرد	دولتی	۱۳	۵

تحلیل محتوا به منزله یک متد کیفی برای تجزیه و تحلیل داده‌های دست اول گردآوری شده ناشی از مصاحبه‌های انجام شده در قالب نرم‌افزار مکس کیودی‌ای انجام شد.

فرایند تحلیل محتوای داده‌ها با کمک نرم‌افزار کیفی مکس کیودی‌ای در پژوهش حاضر به شرح زیر انجام شد:

۱. بارگذاری فایل ورد متن مصاحبه‌ها در قسمت اسناد نرم‌افزار؛
۲. کدگذاری اولیه داده‌ها براساس واحدهای معنایی و یادداشت‌برداری هم‌زمان کدها؛
۳. ترکیب کدهای اولیه ایجادشده براساس برجسب‌های زده‌شده در قالب زیرمجموعه‌هایی که از لحاظ مفهومی به هم نزدیک بودند؛
۴. سپس مقوله‌های اصلی در قالب دسته‌بندی‌های بزرگ‌تری شکل گرفتند؛

۵. در نهایت، مدل مفهومی پژوهش براساس داده‌های تجزیه و تحلیل شده در قالب نقشه مکس ترسیم شد (شکل ۳). در مطالعات کیفی، برای جمعیت‌های نسبتاً همگن، حجم نمونه مصاحبه از شش تا دوازده نفر کافی است (Guest et al., 2006). در همین حال، اشباع داده‌ها در مقوله‌ها و زیر مقوله‌ها یکی از موضوعات مهم در تحلیل داده‌های کیفی است؛ به طوری که مشخص شود هیچ کد اضافی نمی‌تواند از تجزیه و تحلیل سایر محققان تولید شود (Zhang & Wildemuth, 2009). در این پژوهش، براساس نتایج دوازده مصاحبه‌شونده اول، محققان دریافتند که پاسخ‌های ثابت و مشابهی به دست آمده است. برای تأیید این سازگاری، دو مصاحبه اضافی انجام شد. اطلاعات جدیدی از این دو مصاحبه به دست نیامد؛ بنابراین در این پژوهش در مجموع چهارده مصاحبه برای حصول به اشباع‌پذیری داده‌ها و نتایج انجام شد.

فرایند کدگذاری به صورت پایین به بالا به شرح ذیل انجام شد:

(الف) واحدهای متن معنادار شناسایی شد (کدهای اولیه)؛

(ب) واحدهای متنی معنادار در زیرگروه‌های مختلف در مکس کیودی‌ای توسعه داده شد؛

(ج) زیرگروه‌ها (زیر مقوله‌ها) به مقوله‌های اصلی در مکس کیودی‌ای بسط داده شد؛

(د) مقوله‌های کلی و اصلی شناسایی شده به صورت تفسیری بیان شد.

همچنین در این فرایند تلاش شد محققان متن مصاحبه‌ها را به طور مستقل و بدون تأثیرپذیری از هیچ نظریه‌ای بررسی کنند (Krippendorff, 2004). به منظور مشخص شدن این فرایند، بخشی از متن یکی از مصاحبه‌شوندگان بخش دولتی را بررسی می‌کنیم: «یکی از موانعی که همواره ما در طرح‌های توسعه گردشگری با رویکرد پایداری در مقصدهای گردشگری روبه‌رو هستیم، عدم همکاری بخش خصوصی است؛ چون نتایج به کار بستن دستورالعمل‌های پایداری برای صاحبان صنایع و مشاغل گردشگری به صورت ملموس و مشخص عینی نشده است؛ به همین خاطر بیشتر مواقع این راهکارها را صرفاً هزینه اضافه می‌دانند» (مصاحبه‌شونده کد x9). این واحد از متن با عنوان «عدم همکاری بخش خصوصی» به منزله کد اولیه بر حسب‌گذاری و به منزله یکی از کدهای زیرگروه مقوله اصلی «موانع دولتی» شناسایی شد. کدهای اولیه و مقوله‌های اصلی نتایج پژوهش در جدول ۲ قید شده است.

در این مطالعه، روش‌های رسیدن به پایایی و روایی پژوهش کیفی براساس راهبردهای کرسول است (Creswell, 2018). پایایی و اعتبار پژوهش با عمل کردن به درگیری طولانی مدت پژوهشگر با فضای پژوهشی و مشاهدات مداومش در محیط پژوهش؛ از جمله اعتمادسازی با افراد موضوع پژوهش، فراگیری فرهنگ آن محیط و کنترل بدفهمی‌های ناشی از مداخله‌های پژوهشگر یا مطلعان و همچنین مثلث‌سازی که شامل گردآوری شواهد از منابع مختلف که در بردارنده تئوری‌های گوناگون، آدم‌های مختلف، منابع اطلاعاتی متنوع و شیوه‌های گوناگون است و همچنین داوران بیرونی، که فرایند تحقیق را از شکل‌گیری مسئله پژوهش تا گردآوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها و تفسیر نتایج رصد و پشتیبانی می‌کردند، انجام شده است.

برای روایی نتایج این پژوهش نیز از اقدامات گفته‌شده در چک‌لیست کرسول (2018) به این موارد عمل شده است: علاوه بر ضبط کامل مصاحبه‌ها در محل سعی شده از یادداشت برداری در حین مصاحبه هم استفاده شود. در هنگام پیاده‌سازی متون مصاحبه، آوانگاری گفته‌ها، مکث‌ها و جزئیات تمامی گفته‌های افراد انجام شد. در نهایت برای کدگذاری و آنالیز داده‌ها از شخصی خارج از تیم پژوهش کمک گرفته شد تا از هر نوع سوءگیری براساس دیدگاه محققان جلوگیری شود.

یکی دیگر از موارد مهم در پایایی نتایج پژوهش کیفی از دیدگاه سیلورمن^۱ (2003) توافق بین کدگذاران است که جهت نیل به این مورد در پژوهش حاضر از شاخص ضریب کاپای کوهن با استفاده از نرم‌افزار اسپ‌اس‌اس^۲ استفاده شد؛ بدین صورت که کدگذاران با استفاده از یک

1. Silverman

2. SPSS

نیک‌بین/شناسایی موانع تحقق سیاست‌های توسعه پایدار گردشگری در ایران

دفترچه کد مشترک و نرم‌افزار مکس کیودی‌ای استفاده کردند و چند متن موجود در متون را به صورت مستقل خوانده و کدگذاری کردند و درصد توافق بین کدگذاران را با استفاده از کاپای کوهن محاسبه کردند و این میزان ۰/۷۵۹. درصد مشخص شد. مقدار مناسب ضریب پایایی کاپای کوهن بالای ۰/۶ است (Smeeton,1985; Viera & Gartete,2005). با توجه به فرارگرفتن این ضریب در دسته مقادیر بین ۰/۶ تا ۰/۸ می‌توان نتیجه گرفت که ضریب توافق در سطح خوبی است؛ بنابراین کدگذاری‌های انجام‌شده در این پژوهش، از سطح پایایی درخور ملاحظه و خوبی برخوردار و مطالعه انجام‌شده معتبر است.

جدول ۲: نتایج تحلیل محتوا موانع تحقق توسعه پایدار گردشگری در ایران

ردیف	موانع	کد	موانع فرعی	فراوانی
۱	بخش دولتی	X1	فقدان همکاری یکپارچه میان دولت و بخش خصوصی	۴
		X2	فقدان برنامه جامع توسعه پایدار در سطح کلان سیاست‌گذاری گردشگری کشور	۶
		X3	فقدان اراده در بخش دولتی و فقدان اولویت‌گذاری برای توسعه گردشگری در عمل	۸
		X4	ساختار دولتی بسته توسعه گردشگری در کشور	۲
		X5	فقدان اولویت گردشگری در اهداف توسعه اقتصادی کشور	۵
		X6	فقدان یکپارچگی برنامه‌های توسعه و طرح‌های جامع گردشگری	۹
		X7	فقدان ارتباط میان خط‌مشی‌گذارها و سایر بخش‌های گردشگری (رویکرد بالا به پایین)	۴
۲	اجتماعی-فرهنگی	X8	بالا بودن نرخ جرم، جنایت و اعتیاد در بسیاری از مقصدهای گردشگری	۷
		X9	تفاوت سطح مشارکت جامعه محلی با توجه به زمینه‌های فرهنگی و اقتصادی	۵
		X10	فقدان مشارکت ذی‌نفعان جامعه محلی	۵
		X11	فقدان تعهد گردشگران به رفتارهای پایدار در مقصد (فرهنگی)	۷
		X12	فقدان درک مناسب از مفهوم پایدار در میان گردشگران (بخش تقاضا)	۹
		X13	فقدان کفایت تخصصی کارکنان و پرسنل بخش‌های مختلف گردشگری	۴
۳	عرضه	X14	توجه صرف به بعد زیست‌محیطی پایداری و غفلت از سایر بخش‌های آن	۸
		X15	محدودیت‌های مالی به منظور تهیه تجهیزات	۶
		X16	مشکلات و محدودیت‌های زیست‌محیطی	۷
		X17	بی‌توجهی به رضایت و نیازهای گردشگری و صرفاً عرضه محور بودن توسعه گردشگری	۸
		X18	سختی اجرای دستورالعمل‌های پایداری	۴
		X19	ملموس نبودن نتایج برای ذی‌نفعان بخش خصوصی	۹
		X20	ماهیت پیچیده توسعه گردشگری	۵
		X21	فقدان توازن محدودیت‌های اقتصادی با اهمیت پایداری	۳
		X22	رشد سریع اقتصادی گردشگری انبوه به نسبت گردشگری پایدار و جایگزین	۷

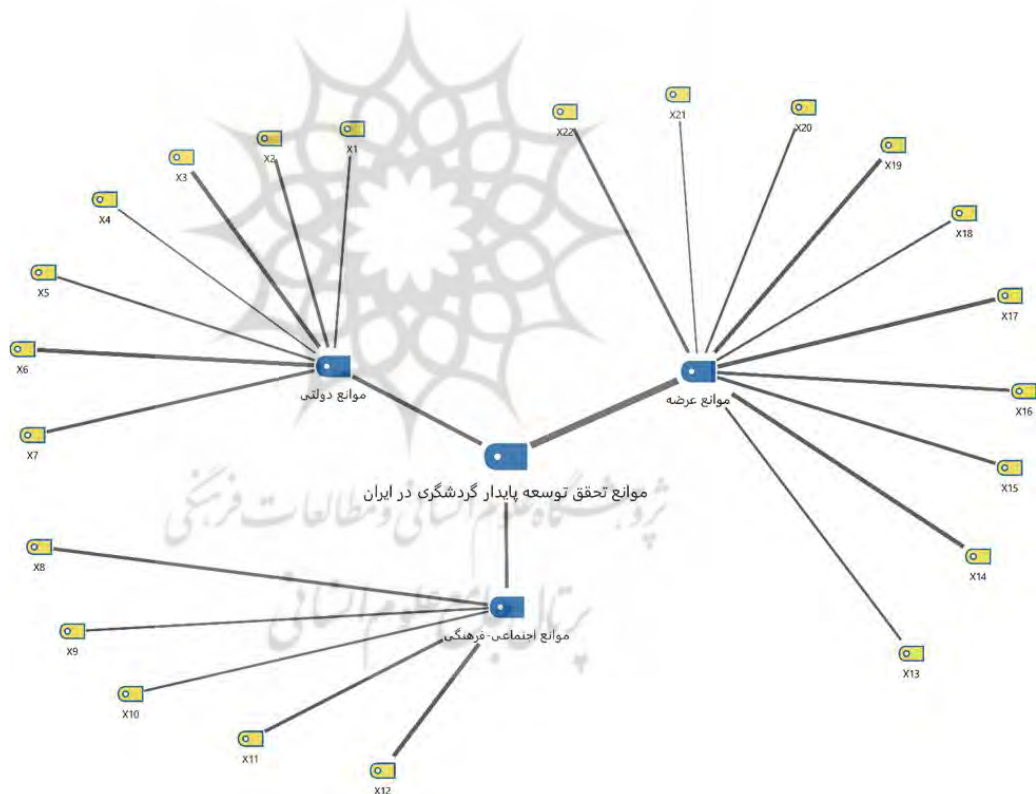
یافته‌ها

خصوصیات مصاحبه‌شوندگان

این مطالعه از مصاحبه‌های چهره‌به‌چهره برای شناسایی موانع عملکردهای توسعه پایدار گردشگری در سطح کلان کشور ایران انجام شده است. نمونه مطالعه باید به اندازه کافی نماینده بخش‌های مختلف در عملکردهای پایداری باشد. در مجموع چهارده مصاحبه (نه مرد و پنج زن) انجام شد. مصاحبه‌شوندگان از طیف‌های مختلف کسب‌وکارها (بخش خصوصی)، دانشگاهیان و بخش دولتی این صنعت بودند. نسبت این طبقات نمونه به ترتیب ۵۰٪، ۲۹٪ و ۲۰٪ بود. ده مصاحبه‌شونده بیش از ده سال در این صنعت فعالیت داشتند و بیش از سه سال در عملکردهای سبز شرکت داشتند. خلاصه‌ای از اطلاعات جمعیت‌شناختی مصاحبه‌شوندگان در جدول ۱ آمده است.

یافته‌های کیفی حاصل از مصاحبه‌ها

با توجه به بررسی‌های انجام‌شده براساس داده‌های به‌دست‌آمده از مصاحبه‌های عمیق با خبرگان این حوزه و تجزیه و تحلیل آن‌ها با استفاده از روش تحلیل محتوا و نرم‌افزار مکس کیودی‌ای، در نهایت سه مقوله اصلی شناسایی شد: (۱) دولتی؛ (۲) اجتماعی- فرهنگی؛ (۳) عرضه.

شکل ۱: نقشه موانع اصلی تحقق پایداری در صنعت گردشگری ایران

مقوله اول: موانع دولتی

با وجود اولویت اهداف پایداری در برنامه‌های بخش دولتی و صاحبان کسب‌وکارهای گردشگری در ایران، با تعدادی از موانع روبرو بود. یکی از موانع اصلی، که به دفعات مصاحبه‌شونده در مصاحبه‌ها به آن اشاره کردند و تأثیر مهمی در عدم تحقق توسعه گردشگری با رویکرد پایداری

در ایران دارد، مربوط به موانع مرتبط با بخش دولتی است. براساس نتایج این پژوهش، باوجود تمامی محدودیت‌های اقتصادی و زیست‌محیطی موجود، شاهد همکاری یکپارچه و منسجمی در راستای اهداف توسعه پایدار گردشگری میان دولت (وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به‌منزله عالی‌ترین سطح دولتی در این حوزه) با ذی‌نفعان بخش‌های مختلف خصوصی، اعم از هتل‌ها و سایر مراکز اقامتی، خطوط حمل‌ونقل ریلی، زمینی و هوایی، دفاتر خدمات مسافرتی، مراکز پذیرایی، جاذبه‌ها و غیره وجود ندارد. یکی دیگر از ضعف‌های موجود در این بخش از دیدگاه مصاحبه‌شوندگان، که به تحقق نیافتن این مهم در ساختار برنامه‌ریزی گردشگری کشور منجر شده است، فقدان برنامه‌ای جامع با پارادایم توسعه پایدار گردشگری برای همه بخش‌های مختلف این صنعت است که با ساختارهای اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی و زیست‌محیطی ایران در سطح کلان به‌منظور ایجاد خط‌مشی منظم و اصولی در این خصوص متناسب است؛ بنابراین در بسیاری از برنامه‌ها و طرح‌های کلان و خرد توسعه گردشگری، شاهد فقدان رویه‌ای مشخص برای این موضوع هستیم. طبق نظر بسیاری از افراد نمونه (X2, X5X, X6, X9)، اراده‌ای برای داشتن گردشگری به‌صورت پایدار در سطح بخش دولتی در مقام سیاست‌گذار کلان این صنعت با وجود محدودیت منابع به‌صورت عملیاتی وجود ندارد. همچنین اولویتی به‌منظور تحقق این امر در برنامه‌ها به‌صورت مشخص وجود ندارد؛ اگر هم به بحث پایدار در توسعه گردشگری پرداخته شده، براساس ضرورت‌های صرفاً زیست‌محیطی بوده و در همه بخش‌ها عمومیت نداشته است. یکی دیگر از معضلاتی که تحقق این موضوع را با چالش روبه‌رو کرده، دولتی‌بودن برخی از روستاها و ساخت‌های گردشگری، اعم از هتل‌ها و دفاتر خدمات مسافرتی است، که موجب شده به‌دلیل فرسودگی بناها و بالابودن هزینه‌های عملکردهای پایداری، تمایلی برای اعمال آن (استفاده از انرژی‌های پاک، بازیافت زباله، به‌کارگیری نیروی محلی و غیره) وجود نداشته باشد. مورد دیگری که از داده‌های تحقیق حاصل شد، بی‌توجهی به توسعه با رویکرد پایداری به‌صورت جدی در برنامه‌های کلان توسعه کشور، اعم از سند چشم‌انداز ۱۴۰۴، طرح‌های جامع، برنامه‌های توسعه پنج‌ساله و غیره می‌است؛ بنابراین در برنامه‌های سطح خرد و عملیاتی هم نمی‌توان ردپایی از توسعه با این رویکرد را انتظار داشته باشیم. در بسیاری از این برنامه‌ها، رویکرد برنامه‌نویسی از بالا به پایین است که این خود با اصول توسعه پایدار در تعارض است (X1, X5, X6, X9, X12, X14)؛ چراکه در این فرایند، نیازها و خواسته‌های مردم و بخش‌های مختلف ذی‌نفعان به‌منظور برنامه‌ریزی پایدار به سطوح بالا انتقال داده نمی‌شود.

مقوله دوم: موانع اجتماعی - فرهنگی

مقوله دوم شناسایی شده در این پژوهش، که به بی‌ثباتی و پایداری گردشگری در بسیاری از مقصدهای داخل ایران منجر شده، موانع اجتماعی - فرهنگی است. امنیت اجتماعی پایین این مقصدها به‌دلیل بالابودن نرخ جرم‌وجنایت، فقر، دزدی، اعتیاد و غیره مانع از توسعه گردشگری و پایداری آن شده است. این درحالی است که اگر توسعه گردشگری به‌شکل پایدار انجام شود، با اشتغال‌زایی باثبات و درآمدزایی به کاهش فقر و به طبع آن، کاهش سایر معضلات اقتصادی و اجتماعی کمک می‌کند (X3, X5, X7, X8, X12). ایران کشوری گسترده با تنوع جغرافیایی و قومیتی فراوان است که در بسیاری از مناطق آن به‌دلیل ویژگی‌های فرهنگی درون‌گرایانه و گاهی تعصب‌محور شاهد همکاری نکردن جامعه محلی در فرایند توسعه گردشگری آن مقصد هستیم؛ بنابراین نرخ پایین مشارکت جامع محلی رقم می‌خورد که در تعارض با اصل جامعه‌محوربودن توسعه پایدار است. طبق داده‌هایی که از دیدگاه بخش خصوصی مطرح شد، گردشگران نیز به‌لحاظ فرهنگی و سطح آموزش‌هایی که در این خصوص دریافت کرده‌اند، از سطح مشارکت‌های مختلفی برخوردارند؛ برای نمونه، عمدتاً گردشگران ورودی از میزان مشارکت بالاتری به‌نسبت گردشگران داخلی در پیاده‌کردن عملکردهای پایداری در مقصد همکاری دارند. به‌دلیل این‌که عمده گردشگران به‌صورت درون‌حوزه‌ای و داخلی هستند. این موضوع می‌تواند آسیب‌های جدی و جبران‌ناپذیری را از جنبه‌های اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی و زیست‌محیطی ایجاد کند (X1, X4, X5, X10, X12, X13, X14).

مقوله سوم: موانع عرضه

سومین عامل شناسایی شده مربوط به حوزه عرضه و کسب و کارهای صنعت گردشگری است. یکی از بخش های مهم اقتصاد گردشگری در توسعه جوامع، عرضه کنندگان این صنعت، اعم از مراکز اقامتی، حمل و نقل، مراکز پذیرایی، جاذبه ها و غیره است. در این پژوهش، یافته های دست اول حاکی از موانع ناشی از عدم تعهد عملیاتی این بخش به توسعه پایدار گردشگری است. بسیاری از کارکنان و پرسنل، که در بخش های مختلف صنعت گردشگری کار می کنند، عمدتاً از آموزش های عملیاتی و کاربردی نهاده شده در این حوزه بهره نبرده اند؛ بنابراین تعهد به اصول پایداری در عملکرد آن ها دیده نمی شود. در بسیاری از پروژه های اقتصادی، که این بخش راه اندازی می کند، صرفاً برحسب ضرورت به پایداری زیست محیطی طرح توجه می شود و سایر ابعاد پایداری، اعم از اقتصادی و اجتماعی - فرهنگی نادیده انگاشته می شود. به دلیل کوچک و متوسط مقیاس بودن بسیاری از این مشاغل، از نظر برخورداری از سطح سرمایه گذاری محدود، این خود موجب شده که محدودیت هایی برای صاحبان این صنایع هنگام خرید تجهیزاتی مانند پنل های خورشیدی و فراهم کردن بسترهای لازم برای تحقق توسعه پایدار ایجاد شود (X3, X4, X6, X8, X11). از طرفی شکنندگی محیط زیست در بسیاری از مناطق مستعد توسعه گردشگری با وجود رعایت اصول پایداری باعث بروز مشکلات و محدودیت های زیست محیطی بسیاری شده است. در بسیاری از مقصدهای گردشگری ایران، به دلیل کمبود ظرفیت های بخش عرضه به نسبت تعداد متقاضیان (بخش تقاضا یا گردشگران) مثل کمبود صندلی در پروازهای داخلی و ورودی یا کمبود تعداد تخت هتل ها و مراکز اقامتی، به ویژه در فصول شلوغی، موجب شده عرضه محوری به جای مشتری محوری و توجه به نیازهای گردشگران و جلب رضایت آن ها مبنای قرار بگیرد؛ بنابراین در بسیاری از مواقع شاهد ناراضی بودن گردشگران از سطح خدمات دریافتی هستیم. اجرای بسیاری از دستورالعمل های پایداری در کسب و کارهای گردشگری، لازمه ظرافت و دقت عمل خاصی است که گاهی دشواری در انجام آن باعث راغب نبودن بسیاری از صاحبان کسب و کارها به این موارد است. از طرفی در جهت ملموس شدن نتایج این عملکردها برای ذی نفعان بخش خصوصی به منظور ایجاد میل و رغبت برای آن ها در راستای تمایل به عملکردهای توسعه پایدار تلاشی نشده است. مانع دیگر می تواند پیچیدگی ماهیت این عملکردها باشد که در بسیاری از موارد موجب رغبت نداشتن بیشتر در میان آن ها شده است. جذابیت های اقتصادی زود بازده گردشگری انبوه برای صاحبان کسب و کارها موجب شده کمتر به گردشگری پایدار، که منابع بلندمدت دارد، توجه نشان دهند (X1, X3, X4, X5, X9, X12, X14).

نتیجه گیری

این پژوهش به دنبال تعیین موانع اصلی تحقق توسعه پایدار گردشگری در ایران از دیدگاه سه گروه عمده ذی نفعان این صنعت، اعم از بخش دولتی، خصوصی و دانشگاهیان، که در فرایندهای آن دخیل اند، انجام شد. به دلیل ماهیت موضوع و اکتشافی بودن آن برای رسیدن به اهداف پژوهش از رویکرد کیفی و راهبرد تحلیل محتوا استفاده شد؛ بنابراین تعداد چهارده خبره در گروه های مختلف تعریف شده به صورت هدفمند و گلوله برفی براساس شاخص های از پیش تعیین شده در این مطالعه مشارکت داشتند. مطالعات کتابخانه ای و اسنادی به صورت الکترونیک نشان داد که با وجود گذشت دو دهه از مطرح شدن این مفهوم، خلأ تحقیقاتی مهمی در این حوزه در صنعت گردشگری ایران وجود دارد. نتایج این پژوهش براساس فراوانی کدهای اولیه شناسایی شده که در نمودار درختی نقشه مکس این تحقیق نشان داده شد و مشخص کرد که عمده موانع صنعت گردشگری مربوط به مقوله موانع بخش عرضه است، سپس موانع بخش دولتی و اجتماعی - فرهنگی بیشترین میزان فراوانی کدهای اولیه را داشتند (شکل ۱). به طور کلی ۲۲ کد اولیه از داده های اولیه از مصاحبه های عمیق و نیمه ساختاریافته به دست آمد که تعداد ده کد اولیه در مقوله موانع عرضه درخصوص کسب و کارهای بخش خصوصی دسته بندی شدند. هفت کد اولیه حول محور مقوله موانع دولتی شکل گرفت و در نهایت، پنج کد اولیه مقوله موانع اجتماعی - فرهنگی توسعه پایدار صنعت گردشگری ایران را تعریف کردند. سه مقوله شناسایی شده در این پژوهش، شامل موانع عرضه، دولتی و اجتماعی - فرهنگی به منزله نتایج این پژوهش در راستای هم سویی با نتیجه سایر تحقیقات مشابه که در پیشینه تحقیق اشاره شد. این گونه نتیجه گیری که مقوله موانع دولتی در این پژوهش تا حدی با نتایج تحقیقات رید و اسچواب (2006) و محرابی

و همکاران (۱۳۹۱) است. همچنین مقوله موانع اجتماعی - فرهنگی که شناسایی شد با نتایج تحقیقات سیدی و همکاران (۱۳۹۷)، آلتینای و همکاران (۲۰۰۷) و محرابی و همکاران (۱۳۹۱) مشابه است. موانع بخش عرضه، که عمدتاً به موانع موجود در کسب‌وکارهای گردشگری اشاره دارد، تا حد زیادی از جنبه‌های نوآورانه این پژوهش است و در سایر پژوهش‌های بررسی شده، به‌طور خاص به آن اشاره نشده است. از میان ۲۲ کد اولیه شناسایی شده، کدهای مقوله موانع دولتی، اعم از فقدان همکاری یکپارچه میان دولت و بخش خصوصی (X1)، فقدان برنامه جامع توسعه پایدار در سطح کلان سیاست‌گذاری گردشگری کشور (X2)، فقدان اراده در بخش دولتی و فقدان اولویت‌پایداری برای توسعه گردشگری در عمل (X3)، ساختار دولتی بسته توسعه گردشگری در کشور (X4)، فقدان اولویت گردشگری در اهداف توسعه اقتصادی کشور (X5)، فقدان یکپارچگی برنامه‌های توسعه و طرح‌های جامع گردشگری (X6)، فقدان ارتباط میان خط‌مشی‌گذارها و سایر بخش‌های گردشگری (رویکرد بالا به پایین) (X7) است که کدهای X1 و X2 و X3 در مطالعات انجام‌شده توسط دودوس و باتلر نیز شناسایی شده است؛ اما کدهای اولیه X4، X5 و X6 خاص ساختار دولتی گردشگری ایران است که برای نخستین بار در این پژوهش کیفی، شناسایی و کدگذاری شده است.

مقوله اجتماعی - فرهنگی نیز دومین دسته از مقولات شناسایی شده در این پژوهش است که شامل بالابردن نرخ جرم، جنایت و اعتیاد در بسیاری از مقصدهای گردشگری (X8)، تفاوت سطح مشارکت جامعه محلی با توجه به زمینه‌های فرهنگی و اقتصادی (X9)، فقدان مشارکت ذی‌نفعان جامعه محلی (X10)، فقدان تعهد گردشگران به رفتارهای پایدار در مقصد (فرهنگی) (X11)، فقدان درک مناسب از مفهوم پایدار در میان گردشگران (بخش تقاضا) (X12) است. کد X10 در مطالعات دودوس و باتلر (۲۰۱۰) تحت عنوان حمایت ذی‌نفعان و در مطالعات محرابی و همکاران (۱۳۹۱) به عنوان مانع انسانی شناسایی شده است. مقوله سوم این مطالعه تحت عنوان بخش عرضه که بصورت کلی همانطور که گفته شد برای نخستین بار در مطالعات این حوزه از داده‌های این پژوهش به‌دست آمد دربرگیرنده کدهای اولیه عدم کفایت تخصصی کارکنان و پرسنل بخش‌های مختلف گردشگری (X13)، توجه صرف به بعد زیست‌محیطی پایداری و غفلت از سایر بخش‌های آن (X14)، محدودیت‌های مالی برای تهیه تجهیزات (X15)، مشکلات و محدودیت‌های زیست‌محیطی (X16)، بی‌توجهی به رضایت و نیازهای گردشگری و صرفاً عرضه‌محور بودن توسعه گردشگری (X17)، سختی اجرای دستورالعمل‌های پایداری (X18)، ملموس نبودن نتایج برای ذی‌نفعان بخش خصوصی (X19)، ماهیت پیچیده توسعه گردشگری (X20)، فقدان توازن محدودیت‌های اقتصادی با اهمیت پایداری (X21)، رشد سریع اقتصادی گردشگری انبوه نسبت به گردشگری پایدار و جایگزین (X22) است. در مطالعات رید و اسچواب نقش سازمان‌های مردم‌نهاد و سایر بخش‌ها در تحقق توسعه پایدار گردشگری مورد بحث قرار گرفته است. همچنین محرابی و همکاران (۱۳۹۱) و مرصوصی و صباحی (۱۳۹۹) هم در نتایج تحقیقات خود بر عوامل انسانی به‌منزله عاملی مهم در این خصوص تاکید کرده‌اند. درنهایت این‌گونه میتوان نتیجه‌گیری می‌شود که با محدودیت نقش دولت صرفاً در مقام سیاست‌گذار در این حوزه و ایجاد رهنمودهای عملیاتی برای بخش خصوصی همراه با سیاست‌های تشویقی و کنترل عوامل اجتماعی - فرهنگی می‌توان بر تحقق توسعه همه‌جانبه گردشگری در کشور تمرکز جدی داشته باشیم. همچنین مقوله و کدهای اولیه، که از بخش‌های جدید این تحقیق هستند، می‌تواند بینش جدیدی را در ادبیات این حوزه ایجاد کند. علاوه‌براین، از جنبه عملی، موانع شناسایی شده می‌تواند به سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان و سایر ذی‌نفعان صنعت گردشگری ایران کمک کند موانع منتهی به اجرای شیوه‌های پایداری در این صنعت را درک کنند و در راستای مرتفع کردن آن‌ها و دستیابی به منافع پایدار گردشگری گام بردارند.

در قالب مصاحبه‌های انجام شده، راهبردها و ابتکارات نوآورانه برای غلبه بر موانع اعلام‌شده شناسایی شد؛ به‌طوری که مصاحبه‌شوندگان راهکارهایی را برای غلبه بر موانع و حرکت به سمت پایداری براساس تجارب گذشته و ابتکارات انجام‌شده در سایر کشورها با زمینه‌های مشترک پیشنهاد کردند؛ اعم از این‌که درخصوص بخش دولتی، یکپارچگی میان برنامه‌های توسعه با خط‌مشی پایداری در برنامه‌های بالادستی گردشگری تقویت شود، ارتباط مؤثر دولت با بخش خصوصی از طریق تشکلهای و انجمن‌های تخصصی برقرار شود، حرکت به سمت خصوصی‌شدن کامل روساخت‌های صنعت گردشگری رُخ دهد، همچنین برقراری رویکرد پایین به بالا به‌صورت عملیاتی در برنامه‌ریزی می‌تواند راهگشا باشد. در حوزه اجتماعی - فرهنگی جلب مشارکت بیشتر جامعه محلی در فرایند توسعه گردشگری مقصد، جلب مشارکت فعالانه جوامع محلی با استفاده

از سیاست‌های تشویقی و آموزش و ایجاد فرهنگ سفر مسئولانه در گردشگران به‌طور غیرمستقیم موثر واقع می‌شود. در مورد بخش عرضه و کسب‌وکارهای این صنعت نیز ارائه گزارش‌های عملکردی برای ملموس کردن نتایج پایداری، ارائه آموزش‌های تخصصی به کارکنان و نهادینه سازی مفهوم پایداری، ارائه کمک‌های مالی بانک‌ها و سایر نهادهای مالی برای تأمین تجهیزات در بومگردی‌ها و سایر کسب‌وکارها و ارائه آموزش‌های مفید در جهت چگونگی عملیاتی کردن دستورالعمل‌های پایداری در عملکرد آن‌ها بصورت راهکارهای اثرگذار پیشنهاد شد. در نهایت این‌که وجود رویکردی یکپارچه بین ذی‌نفعان و در ارتباط با هم برای تحقق همه‌جانبه توسعه پایداری گردشگری لازم و ضروری است. در این مطالعه سعی شد موانع موجود در مسیر تحقق توسعه پایدار گردشگری کشور شناسایی شود؛ اما برخی محدودیت‌ها در فرایند این پژوهش مشکلاتی ایجاد کرد؛ که مهم‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از: دشواری دستیابی به افراد خبره در ابتدای پژوهش و دسترسی به تمامی ذی‌نفعان در بخش‌های مختلف این صنعت و پراکندگی موارد. این پژوهش می‌تواند از دیدگاه گروه ذی‌نفعان بخش‌های مختلف از جمله از مراکز اقامتی، حمل‌ونقل، جاذبه‌ها، مراکز پذیرایی و غیره به تفکیک انجام شود. می‌توان براساس مقصدهای مختلف گردشگری در کشور از جمله فرهنگی و مذهبی، طبیعی و تاریخی و غیره به بررسی این موانع پرداخت. همچنین محققان علاقه‌مند به این حوزه می‌توانند ضمن شناسایی چالش‌های اجرای گردشگری پایدار درخصوص چگونگی مرتفع کردن آن در کشورهای در حال توسعه مانند ایران با استفاده از روش‌های پژوهش مختلف کیفی، کمی یا آمیخته به تحقیق بپردازند.

سپاسگزاری

این مقاله بخشی از نتایج کرسی تخصصی - ترویجی «پتانسیل‌ها، پشتیبانی‌ها و موانع‌زدایی توسعه پایدار گردشگری در ایران» است که در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران غرب برگزار شده است. همچنین نویسنده از همه‌ی افراد باعنوان مصاحبه‌شوندگان در بخش‌های مختلف دانشگاهی، دولتی و بخش خصوصی، داوران کرسی و همچنین از کدگذاران و محققانی که در تحقق نتایج این پژوهش همکاری کردند کمال تشکر و قدردانی را می‌نماید.

ORCID:

Mohanna Nikbin

 <https://orcid.org/0000-0002-4754-7447>

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

- زاهدی، شمس‌السادات (۱۴۰۱). مبانی توریسم و اکوتوریسم پایدار (با تأکید بر محیط زیست). تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی.
- سیدی، مهسا، خواجه شاهکویی، علیرضا و بزی، خدارحم (۱۳۹۷). موانع و محدودیت‌های توسعه پایدار گردشگری در شهر ساحلی تنکابن. *آمایش جغرافیایی فضا*، ۸(۲۷)، ۶۵-۷۶.
- محرابی، جواد، خلیلی شورینی، سیاوش و خلفی، احمد (۱۳۹۱). بررسی موانع توسعه صنعت گردشگری در جمهوری اسلامی ایران. فصل‌نامه مدیریت توسعه و تحول، ۴(۹)، ص ۱-۱۰.
- مرصوصی، نفیسه و صباحی گراغانی، یاسر (۱۳۹۹). تحلیل نقش موانع انسانی در توسعه گردشگری پایدار شهر کرمان. فصل‌نامه برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری، ۹(۳۵)، ۱۶۲-۱۸۶.
- موسایی، میثم، هاشمی، سمیه و ابراهیمی، میترا (۱۳۹۱). بررسی جامعه‌شناختی توسعه پایدار گردشگری در ایران؛ موانع، چالش‌ها، راهکارها. فصل‌نامه تخصصی علوم اجتماعی، ۶(۱۶)، ص ۲۵-۵۰.
- Altinay, L., Var, T., Hines, S., & Hussain, K. (2007). Barriers to sustainable tourism development in Jamaica. *Tourism Analysis*, 12(1-2), 1-13. <https://doi.org/10.3727/108354207780956690>
- Bramwell, B., & Alletorp, L. (2001). Attitudes in the Danish tourism industry to the roles of business and government in sustainable tourism. *International Journal of Tourism Research*, 3(2), 91-103. <https://doi.org/10.1002/jtr.242>
- Bridgewater, P., & Rotherham, I. D. (2019). A critical perspective on the concept of biocultural diversity and its emerging role in nature and heritage conservation. *People and Nature*, 1(3), 291-304. <https://doi.org/10.1002/pan3.10040>
- Budeanu, A. (1999). A tour to sustainability: A discussion on tour operators' possibilities for promoting sustainable tourism. *IIIEE Communications*.
- Chambers, D. (2023). Are we all in this together? Gender intersectionality and sustainable tourism. In *Gender and Tourism Sustainability* (pp. 133-148). Routledge. <https://doi.org/10.1080/09669582.2021.1903907>
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2017). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Sage publications.
- Diamantis, D. (1999). Green strategies for tourism worldwide. *Travel and Tourism Analyst*, 4, 89-112.
- Dodds, R. (2003). Developing new markets for traditional destinations: Is sustainable tourism policy a successful option for creating new markets. *London, University of Surrey*, 10.
- Dodds, R. (2005). *Barriers to the implementation of sustainable tourism policy in destinations*. University of Surrey (United Kingdom).
- Dodds, R & Butler, R. (2010). Barriers to implementing sustainable tourism policy in mass tourism destinations. *Tourismos : an international multidisciplinary journal of tourism*, 5(1), 35-53.

- <https://doi.org/10.1080/21568316.2014.960599>
- Geoffrey Deladem, T., Xiao, Z., Siueia, T. T., Doku, S., & Tettey, I. (2021). Developing sustainable tourism through public-private partnership to alleviate poverty in Ghana. *Tourist Studies*, 21(2), 317-343. <https://doi.org/10.1177/146879762095525>
- Guest, G., Bunce, A., & Johnson, L. (2006). How many interviews are enough? An experiment with data saturation and variability. *Field methods*, 18(1), 59-82. <https://doi.org/10.1177/1525822X05279903>
- Guo, Y., Jiang, J., & Li, S. (2019). A sustainable tourism policy research review. *Sustainability*, 11(11), 3187. <https://doi.org/10.3390/su11113187>
- Guo, Y., Jiang, J., & Li, S. (2019). A sustainable tourism policy research review. *Sustainability*, 11(11), 3187. <https://doi.org/10.3390/su11113187>
- Krippendorff, K. (2018). *Content analysis: An introduction to its methodology*. Sage publications.
- Mabuza, L. H., Govender, I., Ogunbanjo, G. A., & Mash, B. (2014). African primary care research: Qualitative data analysis and writing results. *African journal of primary health care & family medicine*, 6(1), 1-5. <https://doi.org/10.4102/phcfm.v6i1.640>
- Mastny, L. (2002). Redirecting international tourism. *State of the World*, 101-126.
- Novy, J., & Colomb, C. (2021). Urban tourism as a source of contention and social mobilisations: A critical review. *Travel and Tourism in the Age of Overtourism*, 6-23. <https://doi.org/10.4324/9781003140610-2/>
- Pryce, A. (2001). Sustainability in the hotel industry. *Travel & Tourism Analyst*, (6), 95-114.
- Reid, M., & Schwab, W. (2006). Barriers to sustainable development: Jordan's sustainable tourism strategy. *Journal of Asian and African Studies*, 41(5-6), 439-457. <https://doi.org/10.1177/0021909606067408>.
- Sharpley, R. (2020). Tourism, sustainable development and the theoretical divide: 20 years on. *Journal of sustainable tourism*, 28(11), 1932-1946. <https://doi.org/10.1080/09669582.2020.1779732>
- Sharpley, R. (2021). On the need for sustainable tourism consumption. *Tourist Studies*, 21(1), 96-107. <https://doi.org/10.1177/1468797620986087>
- Auerbach, C., & Silverstein, L. B. (2003). *Qualitative data: An introduction to coding and analysis* (Vol. 21). NYU press.
- Smeeton, N. C. (1985). Early history of the kappa statistic. *Biometrics*, 41, 795.
- Szromek, A. R., Kruczek, Z., & Walas, B. (2023). Stakeholders' attitudes towards tools for sustainable tourism in historical cities. *Tourism Recreation Research*, 48(3), 419-431. <https://doi.org/10.1080/02508281.2021.1931774>
- Theobald, W. F. (1998). *Foreward. Global Tourism*. Oxford, Butterworth-Heinemann. second edition.

- Viera, Anthony J., & Garrett, Joanne M. (2005). Understanding interobserver agreement: the kappa statistic. *Family Medicine*, 37(5), 360–363. PMID 15883903.
- World Tourism Organization (1976). South Asia Regional Travel Commission, summary records of the 2nd session of the south Asia regional Travel commission of the world tourism organization. Dacca, Bangladesh, 7th to 12 December, 1976.
- World Tourism Organization (2021). International Tourism Highlights. 2020 Edition. UNWTO. Madrid. DOI: <https://doi.org/10.18111/9789284422456>.
- World Tourism Organization. (2022). Compendium of Tourism Statistics, Data 2016 – 2020, 2022 Edition. electronic version : 978-92-844-2358-3. <https://doi.org/10.18111/9789284423583>.
- World Travel and Tourism Council (2022). Travel and Tourism economic impact 2022. www.wttc.org
- Zhang, Y., & Wildemuth, B. M. (2009). Qualitative analysis of content. *Applications of social research methods to questions in information and library science*, 308(319), 1-12. <https://whc.unesco.org/en/list/IRAN>

In Persian

- MARSUSI, N. & Sabahi Garaghani, Y. (2021). Analysis of the role of human barriers in the development of sustainable tourism in Kerman. *Journal of Tourism Planning and Development*, 9(35), 162-186. <https://doi.org/10.22080/JTPD.2021.18738.3282>
- Mehrabi, J., Khalili Shurini, S., & Khalafi, A. (2012). A study the barriers to Iran's tourism industry development, *Journal of Development & Evolution Management*, 4(9), 1-10.
- Musaei, M., Hashemi, S., & Ebrahimi, M. (2011). Sociological study of sustainable development of tourism in Iran; Obstacles, challenges, solutions. *Specialized Quarterly of Social Sciences*, 6(16), 25-50.
- Seyedi, M. Khajeh shahkoei, A., & Bazi, kh. (2018). Barriers And limitations of Sustainable development of tourism in the coastal city Tonekabon. *Geographical Planning of Space*, 8(27), 65-76.
- Zahedi, Sh. (2022). *Fundamentals of sustainable tourism and ecotourism (with an emphasis on the environment)*. Tehran: Allameh Tabatabai University Press.

COPYRIGHTS

©2024 by the authors. Published by University of Science and Culture. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

